

Extra lessen voor basisschoolleerlingen

Gemiddeld tot sterke effecten tegen gevarieerde kosten

Extra lessen betekent extra tijd waarin leerlingen aanvullende lessen krijgen. De invulling varieert van lessen in specifieke vakken tot lessen waarin meerdere vakken worden geïntegreerd. De lessen kunnen binnen de reguliere schooltijd vallen, maar ook buiten de reguliere schooltijd. Daarnaast verschilt de intensiteit per week, evenals de totale duur. De lessen worden soms gegeven door leraren, soms door andere professionals.

Hoe effectief zijn extra lessen?

Extra lessen behoren tot de meest effectieve interventies voor het inlopen van achterstanden.¹ Dit geldt voor leerlingen met een achterstand en in het bijzonder voor leerlingen uit kansarme gezinnen en leerlingen met een migratie-achtergrond.^{1,2} Opvallend is dat extra lessen niet effectief zijn voor gemiddelde en beter presterende leerlingen. Voor leerlingen zonder achterstand kunnen extra lessen zelfs averechts werken.^{3,4}

Van de verschillende varianten is een intensief en gericht programma het meest effectief. Met een gericht en intensief programma stijgen de prestaties van de leerlingen een heel onderwijsniveau (= een halve standaarddeviatie in toetsscores).

Deze resultaten worden bereikt door programma's waarin leerlingen met grote achterstanden gedurende langere tijd individueel extra lessen krijgen, zoals het Matchingprogramma (met extra lessen rekenen en

sociale vaardigheden)⁵ en het programma High Dosage Tutoring⁶.

Minder intensieve en minder gerichte programma's laten veelal middelgrote effecten zien. Deze effecten zijn bijvoorbeeld te bereiken door een (vrijwillige) zomerschool^{7,8}, leesboeken mee te geven⁹ of extra taal/rekenlessen in het reguliere programma op te nemen^{3,10,11}.

Wat zijn de kosten van extra lessen?

De kosten van extra lessen variëren sterk, van minder dan 100 euro (voor het geven van boeken) tot duizenden euro (voor 'high dosage tutoring') per leerling. Het is niet zo dat dure varianten grotere effecten laten zien, in alle prijsklassen zijn effectieve en minder effectieve interventies. Zo zijn er grote effecten van het geven van boeken aan leerlingen met een leesachterstand, een interventie die relatief weinig kost.⁹

Wat moet ik weten bij het invoeren van extra lessen?

1.

Beperk de extra lessen tot leerlingen met een grote achterstand

Extra lessen werken alleen voor leerlingen die een substantiële achterstand hebben.^{1,11} Voor deze leerlingen zijn ze effectief. Extra lessen die zich richten op alle leerlingen blijken veelal niet effectief. Soms pakken extra lessen zelfs negatief uit voor leerlingen zonder of met een kleine achterstand. Dit komt doordat extra lessen zelfstigmatisering in de hand werkt, waardoor de eigen verwachtingen en het zelfbeeld van leerlingen daalt en leerlingen minder goed gaan presteren.¹

2. *Richt de extra lessen op de exacte leerachterstand van leerlingen.*

Extra lessen blijken vooral effectief als ze zich richten op de exacte leerachterstand van leerlingen. De grootste effecten worden gevonden bij maatwerkprogramma's die zich specifiek richten op het bijspijkeren van de achterstanden op individueel niveau. Het is daarom belangrijk achterstanden in kaart te brengen en voortgang te monitoren.

3. *Biedt een goed lesprogramma aan.*

Een goed lesprogramma leidt tot de grootste effecten. Dit zijn veelal gedegen en bewezen onderwijsprogramma's. Er zijn voorbeelden van studies naar minder goed ontwikkelde lesprogramma's, die veelal niet effectief bleken. Leerlingen met achterstand bijspijkeren met de reguliere lesprogramma's blijkt ook effectief.

4. *Vermijd niet effectieve varianten van extra lessen*

Sommige vormen van extra lessen zijn niet effectief.^{1,12,13} Zo worden geen positieve effecten gevonden van het verlengen van de schooldag, het verlengen van een schooljaar met een week, een maand extra kleuteren¹⁴, een verdubbeling van de reguliere reken- en taallessen voor alle leerlingen, het opdelen van de zomervakantie¹⁵ en het ongericht verschaffen van extra financiële middelen.^{1, 13}

Bronnen

1. Centraal Planbureau (2016) *Kansrijk onderwijsbeleid*. Den Haag, pp. 146-167.
2. Banerjee, A.V., S. Cole, E. Duflo en L. Linden, 2007, Remedying Education: Evidence from Two Randomized Experiments in India, *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 122(3): 1235-1264.
3. Dougherty, S.M., 2015, Bridging the Discontinuity in Adolescent Literacy? Mixed Evidence from a Middle Grades Intervention, *Education Finance and Policy*, vol. 10(2): 157-192.
4. Papay, J.P., R.J. Murnane en J.B. Willes, 2010, The consequences of high school exit examinations for low-performing urban students: Evidence from Massachusetts, *Educational Evaluation and Policy Analysis*, vol. 32(1): 5-23.
5. Cook, P.J., K. Dodge, G. Farkas, R.G. Fryer jr., J. Guryan, J. Ludwig, S. Mayer, H. Pollack en L. Steinberg, 2014, The (surprising) efficacy of academic and behavioral intervention with disadvantaged youth: Results from a randomized experiment in Chicago, NBER Working Paper 19862.
6. de Ree, Joppe and Bowen Paulle. 2020. "High Dosage Math Tutoring in Dutch Primary Education: Evidence from a Disadvantaged Neighborhood in Amsterdam ." AEA RCT Registry. February 07. <https://doi.org/10.1257/rct.4643-1.0>.
7. Borman, G.D. en N.M. Dowling, 2006, Longitudinal achievement effects of multiyear summer school: Evidence from the Teach Baltimore randomized field trial, *Educational Evaluation and Policy Analysis*, vol. 28(1): 25-48.
8. Svoch & Stevens.

9. Kim, J.S., 2006, Effects of a Voluntary Summer Reading Intervention on Reading. Achievement: Results From a Randomized Field Trial, *Educational Evaluation And Policy Analysis*, vol. 28(4): 335-355.
<http://journals.sagepub.com/doi/10.3102/0034654313483906>
10. Taylor, E., 2014, Spending more of the school day in math class: Evidence from a regression discontinuity in middle school, *Journal of Public Economics*, vol. 117: 162-181.
11. Cortes, K.E., J.S. Goodman en T. Nomi, 2015, Intensive Math Instruction and Educational Attainment: Long- Run Impacts of Double- Dose Algebra, *Journal of Human Resources*, vol. 50(1): 108-158.
12. Meyer, E. en C. van Klaveren, 2013, The effectiveness of extended day programs: Evidence from a randomized field experiment in the Netherlands, *Economics of Education Review*, vol. 36: 1-11.
13. Education Endowment Foundation. Evidence summaries on extending school time, summer schools, one to one tuition, repeating a year and mentoring.
14. Leuven, E., M. Lindahl, H. Oosterbeek & D. Webbink (2010) Expanding schooling opportunities for 4-year-olds. In: *Economics of Education Review*, vol. 89 (4), pp. 721-736.
15. McMullen, S.C. en K.E. Rouse, 2012, The Impact of Year-Round Schooling on Academic Achievement: Evidence from Mandatory School Calendar Conversions, *American Economic Journal: Economic Policy*, vol. 4(4): 230-252.

Betrekken van ouders

Gemiddelde effecten tegen gevarieerde kosten

Het betrekken van ouders betekent het betrekken van ouders om het leren van kinderen te ondersteunen (EEF, 2020). Dit kan op veel verschillende manieren vormgegeven worden. Zo kunnen speciale ouderprogramma's zich richten op het ontwikkelen van de vaardigheden van ouders, of kunnen ouders betrokken worden bij het maken van huiswerk of lezen, of geïnformeerd worden over de prestaties van hun kinderen. Het betrekken van ouders levert gemiddeld gezien een leerwinst op van ongeveer twee tot drie maanden (EEF Toolkit, 2020).

Hoe effectief is het betrekken van ouders?

Hogere betrokkenheid van ouders is gerelateerd aan hogere academische prestaties (CPB, 2016). Uit verschillende studies blijkt dat ouderbetrokkenheid goed is voor de leerprestaties van kinderen (Avvisati et al., 2013; Kraft & Rogers, 2015; Bergman, 2015; Fryer et al., 2015; Jeynes, 2005; 2007; 2015; Kim & Hill, 2015). Ouderbetrokkenheid is zowel goed voor de ontwikkeling van cognitieve vaardigheden op jonge leeftijd, als voor de ontwikkeling van non-cognitieve vaardigheden zoals sociale vaardigheden bij oudere kinderen (Cunha & Heckman, 2008; Fryer et al., 2015).

Ouders betrekken bij huiswerk en lezen

Een manier waarop ouders betrokken kunnen zijn bij het leren van hun kinderen is door betrokken te zijn bij het huiswerk van hun kinderen, en het ontwikkelen van leergewoonten. De literatuur laat zien dat ouders

het best een ondersteunende rol kunnen vervullen bij het maken van huiswerk, maar dat het beter is dat ze niet direct betrokken raken bij het uitvoeren van de opdracht (Jeynes, 2012; Patall et al., 2008). Daarnaast laat de literatuur zien dat het creëren van een dagelijkse routine waarin huiswerk ook is opgenomen, behulpzaam is om kinderen meer effectief tijd te laten besteden aan huiswerk. Ouders kunnen bijvoorbeeld een vaste dagindeling maken waarin schoolactiviteiten zijn opgenomen. Hulp bij het inplannen van huiswerk en het creëren van een plek waar huiswerk gemaakt kan worden kan zorgen dat kinderen betere zelfreguleringsvaardigheden ontwikkelen, die erg waardevol kan zijn voor het behalen van academische doelen (Patall et al., 2008).

De literatuur laat ook zien dat het betrekken van ouders behulpzaam kan zijn door het lezen thuis te stimuleren, vooral bij jonge kinderen (bijv. Bus et al. 1995; Jeynes, 2012). Uit de literatuur over het zogenaamde leesverlies tijdens de zomervakantie, blijkt dat leesvaardigheden achteruit gaan wanneer kinderen een periode niet naar school gaan. Vooral kinderen uit gezinnen met lage inkomens gaan tijdens de zomervakanties achteruit in hun leesvaardigheden. Onderzoek laat zien dat leesprestaties van deze leerlingen verbeteren als ouders gestimuleerd worden om het lezen van hun kinderen thuis te ondersteunen (Kim & Quinn, 2013; Kraft & Monti-Nussbaum, 2017; Sénéchal, M., & Young, 2008).

Het vergroten van betrokkenheid van ouders

Onderzoek laat geen eenduidig beeld zien wat betreft *hoe* de betrokkenheid van ouders precies vergroot kan worden, met name voor kinderen in kansarme gezinnen (bijv. Manz et al., 2010; Van Steensel et al., 2011). Ouderprogramma's hebben wisselende effecten (EEF, 2020; Jeynes, 2012). Zo toont een studie onder laagopgeleide ouders van middelbare scholieren in Frankrijk aan dat het aanleren van vaardigheden aan ouders hoe zij betrokken konden zijn bij het

leerproces van hun kinderen, alleen effect had op het gedrag en niet op de prestaties van leerlingen (Avvisati et al. 2013). Daarentegen laat een review studie zien dat ouderprogramma's die zich richten op het uitvoeren van academisch ondersteunende activiteiten door ouders op de basisschool, wel effect hebben op leesvaardigheden (Nye et al., 2006). Programma's die zich richten op samenwerking van leerkrachten en ouders om gezamenlijk hun aanpak af te stemmen wat betreft verwachtingen, regels en richtlijnen, lijken ook succesvol in het verhogen van de academische prestaties van kinderen (Jeynes, 2012).

Verder blijkt uit onderzoek dat het lastig is ouders te betrekken in een programma, en dat er veel moeite gedaan moet worden om ouders zich te laten inschrijven en niet voor het einde van het programma besluiten ermee te stoppen (Avvisati et al., 2013; EEF, 2020). De meeste studies naar ouderbetrokkenheidsprogramma's kampen met uitval tijdens het programma, waardoor de effecten van het programma minder goede bepaald kunnen worden. Vooral ouders met een lagere sociaal economische status lijken moeilijker te bereiken te zijn dan andere ouders (Kraft & Monti-Nussbaum, 2017).

Het informeren van ouders lijkt wel een goede manier om prestaties te verhogen, ook bij leerlingen in een achterstandsituatie (Bergman 2015; Kraft & Rogers, 2015). Onderzoek laat zien dat niet alleen leerprestaties, maar ook gedrag verbeterd kan worden door ouders een keer per week te informeren over het gedrag en de leerprestaties van hun kinderen. Een manier om ouders te informeren die effectief is gebleken, is het sturen van persoonlijke, korte sms berichten aan ouders over de prestaties van hun kinderen, en wat hierin verbeterd kan worden (Bergman, 2015; Cortes et al., 2018; Kraft & Rogers, 2015; Kraft & Monti-Nussbaum, 2017; Miller et al., 2017). Het sturen van smsjes heeft echter niet altijd effect (Miller et al., 2017), en het is nog onduidelijk waarom het sturen van smsjes een effect heeft.

Wat zijn de kosten van het betrekken van ouders?

De kosten voor het betrekken van ouders lopen sterk uiteen. Sommige interventies zijn erg goedkoop, zoals het sturen van berichten via email/sms of verschaffen van leesboeken in de zomervakantie. Andere interventies zijn hoger, met name wanneer workshops worden aangeboden voor ouders (die soms wel 90,- per ouder per sessie kosten; EEF, 2020) of wanneer er financiële beloning wordt uitgereikt (zo'n 3000,- per gezin; Fryer et al., 2015). De effectiviteit lijkt niet systematisch met de kosten samen te hangen.

Wat moet ik weten bij het betrekken van ouders?

1.

Ouders betrekken is het meest waardevol om de leesvaardigheid van jongere kinderen te ondersteunen. De grootse effecten worden bereikt door ouders te trainen om hun kind te tutoeren bij het lezen.

Algemene trainingen die ouders vaardigheden aanreiken om hun kinderen te ondersteunen bij het leren kunnen hierbij helpend zijn, maar het bewijs hiervoor is niet sluitend (Nye et al., 2006). Bij jonge kinderen is het aan te raden de taal en leesontwikkeling te ondersteunen met behulp van ouders (Bus et al., 1995; Jaynes; 2012). Het meegeven van boeken is echter alleen effectief wanneer ouders getraind worden om hun kind te tutoeren bij het lezen. Alhoewel minder effectief, helpt het ook goed wanneer ouders luisteren naar het lezen van hun kind (Sénéchal & Young, 2008). Voorlezen blijkt niet erg effectief te zijn.

2.

Ouders ondersteunen hun kind het beste in hun schoolwerk door een dagelijkse routine te creëren waar het maken van huiswerk onderdeel van is.

Het aanreiken van een dagelijkse routine voor huiswerkwerk kan

helpend zijn om een goede leeromgeving thuis te creëren. Wanneer ouders duidelijke regels stellen voor hun kinderen op de basisschool waarbij duidelijk gemaakt wordt wanneer en waar er huiswerk gemaakt wordt, dan heeft dit het beste effect op het daadwerkelijk afmaken en de kwaliteit van huiswerk, en voor kinderen tussen groep 4 en 7 ook op hun prestaties (Patall et al. 2008).

3.

Het sturen van sms berichtjes is een kansrijke en goedkope manier om ouders te bereiken.

Een kansrijke manier om ouders te bereiken, en achterstanden in te lopen, is het sturen van berichten. Persoonlijke en korte berichten, via een makkelijk toegankelijk kanaal zoals sms of WhatsApp werken beter dan algemene brieven of e-mails (EEF Guidance report). De inhoud en frequentie van smjes zijn belangrijk, maar er is nog niet voldoende onderzoek gedaan om te bepalen hoeveel berichtjes het beste werken en wat de inhoud van de berichtjes zou moeten zijn. Bij het formuleren van deze berichten lijkt het beste te werken wanneer deze specifiek op de ontwikkeling van het individuele kind gericht zijn (Kraft & Monti-Nussbaum, 2017; Kraft & Rogers, 2015). Daarnaast lijkt het voor jonge kinderen die net beginnen met lezen, en die in het laagste kwartiel presteren een frequentie van drie smsjes per week het beste te werken (Cortes et al., 2018). Eén of twee smsjes met een algemene leestip lijkt al voldoende bij jonge kinderen die al goed presteren op lezen (Cortes et al., 2018). Voor oudere kinderen uit groep 5 en 6 lijkt het voldoende te zijn om twee smsjes per week te sturen met algemene leestips om hun leesverlies tegen te gaan (Kraft en Nussbaum, 2017).

4. *Ga na of alle benodigde leermiddelen toegankelijk zijn voor ouders*

Niet elke ouder heeft vanzelfsprekend de vaardigheden om met (digitale) leermiddelen om te gaan. Hoe makkelijker een digitale leeromgeving te gebruiken is, hoe makkelijker het is voor ouders om betrokken te zijn. Ook kan het zo zijn dat er geen of niet voldoende laptops, tablets of PCs in een huishouden aanwezig zijn. Denk er daarom ook aan om naast digitale leermiddelen ook fysiek materiaal ter beschikking te stellen wanneer dit nodig of gewenst is.

5. *Reflecteer op hoe je als school met ouders omgaat, welke doelen je wilt bereiken en hoe die behaald worden.*

Het is handig om te bedenken wat je wilt bereiken met het betrekken van ouders en monitor of deze doelen ook bereikt worden (EEF Guidance report). Hierbij is het ook belangrijk om juist aandacht te geven aan de wensen van ouders die minder betrokken lijken, te luisteren naar hoe zij benaderd willen worden en wat zij behulpzaam vinden. Niet elke ouder heeft zelf een positieve schoolervaring gehad en het is daarom extra belangrijk om te bedenken hoe juist deze ouders op een positieve manier benaderd kunnen worden (EEF Guidance report). Het gezamenlijk vormgeven van een aanpak samen met ouders is hierbij belangrijk (Jeynes, 2012).

Bronnen

1. Avvisati, F., Gurgand, M., Guyon, N., & Maurin, E. (2014). Getting parents involved: A field experiment in deprived schools. *Review of Economic Studies*, 81(1), 57-83.
2. Bergman, P. (2015). Parent-child information frictions and human capital investment: Evidence from a field experiment. CESifo Working Paper 539.
3. Bus, A. G., Van Ijzendoorn, M. H., & Pellegrini, A. D. (1995). Joint book reading makes for success in learning to read: A meta-analysis on intergenerational transmission of literacy. *Review of educational research*, 65(1), 1-21.
4. CPB (2016). Kansrijk onderwijsbeleid.
5. Cortes, K. E., Fricke, H., Loeb, S., Song, D. S., & York, B. N. (2018). Too little or too much? Actionable Advice in an Early-Childhood Text Messaging Experiment. *Education Finance and Policy*, 1-44.
6. Cunha, F., & Heckman, J. J. (2008). Formulating, identifying and estimating the technology of cognitive and noncognitive skill formation. *Journal of human resources*, 43(4), 738-782.
7. Education Endowment Foundation (EEF). (2020). *Teaching and Learning Toolkit: Parental Engagement*. London: Education Endowment Foundation.
8. Fryer Jr, R. G., Levitt, S. D., & List, J. A. (2015). Parental incentives and early childhood achievement: a field experiment in Chicago heights. NBER Working paper 21477.
9. Higgins, S., & Katsipataki, M. (2015). Evidence from meta-analysis about parental involvement in education which supports their children's learning. *Journal of children's services*.

11. Jeynes, W. (2012). A meta-analysis of the efficacy of different types of parental involvement programs for urban students. *Urban education, 47(4)*, 706-742.
12. Jeynes, W. H. (2005). A meta-analysis of the relation of parental involvement to urban elementary school student academic achievement. *Urban education, 40(3)*, 237-269.
13. Jeynes, W. H. (2007). The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement: A meta-analysis. *Urban education, 42(1)*, 82-110.
14. Jeynes, W. H. (2015). A meta-analysis: The relationship between father involvement and student academic achievement. *Urban Education, 50(4)*, 387-423.
15. Kim, J. S., & Quinn, D. M. (2013). The effects of summer reading on low-income children's literacy achievement from kindergarten to grade 8: A meta-analysis of classroom and home interventions. *Review of Educational Research, 83(3)*, 386-431.
16. Kim, S.W. & Hill, N. E. (2015). Including fathers in the picture: A meta-analysis of parental involvement and students' academic achievement. *Journal of Educational Psychology, 107(4)*, 919.
17. Kraft, M. A., & Monti-Nussbaum, M. (2017). Can schools enable parents to prevent summer learning loss? A text-messaging field experiment to promote literacy skills. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, 674(1)*, 85-112.
18. Kraft, M. A., & Rogers, T. (2015). The underutilized potential of teacher-to-parent communication: Evidence from a field experiment. *Economics of Education Review, 47*, 49-63.

19. Manz, P. H., Hughes, C., Barnabas, E., Bracaliello, C., & Ginsburg-Block, M. (2010). A descriptive review and meta-analysis of family-based emergent literacy interventions: To what extent is the research applicable to low-income, ethnic-minority or linguistically-diverse young children?. *Early Childhood Research Quarterly, 25(4)*, 409-431.
20. Miller, S., Davison, J., Yohanis, J., Sloan, S., Gildea, A., & Thurston, A. (2017). *Texting Parents: Evaluation Report and Executive Summary*. Education Endowment Foundation.
21. Nye, C., Turner, H., & Schwartz, J. (2006). Approaches to parent involvement for improving the academic performance of elementary school age children. *Campbell Systematic Reviews, 2(1)*, 1-49.
22. Patall, E. A., Cooper, H., & Robinson, J. C. (2008). Parent involvement in homework: A research synthesis. *Review of educational research, 78(4)*, 1039-1101.
23. Sénéchal, M., & Young, L. (2008). The effect of family literacy interventions on children's acquisition of reading from kindergarten to grade 3: A meta-analytic review. *Review of Educational Research, 78(4)*, 880-907.
24. Van Steensel, R., McElvany, N., Kurvers, J., & Herppich, S. (2011). How effective are family literacy programs? Results of a meta-analysis. *Review of Educational Research, 81(1)*, 69-96.